

КРИВЕНЬ Н. М., здобувач вищої освіти (СВО магістр)

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ОФШОРНИХ КОМПАНІЙ ТА ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У БІЗНЕС- ПРАКТИЦІ

Функціонування офшорних юрисдикцій безпосередньо пов'язане зі створенням офшорних компаній на їх території. Однак наразі поняття «офшорна компанія» не має однозначного визначення у міжнародному та вітчизняному правовому полі. На наш погляд, найбільш повним є підхід вітчизняного науковця Р. Лещенка, відповідно до якого під офшорною компанією слід розуміти будь-яку форму ведення бізнесу, яка користується особливостями провадження своєї діяльності, та якій притаманний офшорний статус [2].

Офшорна компанія має місце реєстрації в офшорній зоні – на території з пільговими умовами господарської діяльності у вигляді низького рівня оподаткування, послабленого валютного та фінансового контролю. Проте попри наявність пільг, головною особливістю, що відрізняє компанію з офшорним статусом від звичайної, є місце ведення своєї господарської діяльності. Так, офшорна компанія має право здійснювати свою господарську діяльність виключно поза межами країни своєї реєстрації, надаючи послуги особам-нерезидентам. Зокрема, таку вимогу висувають самі країни-офшори. Пояснити це можна тим, що офшорні юрисдикції через наявність вищезгаданих пільг для ведення бізнесу, не можуть забезпечити однакових умов його ведення нарівні з компаніями, що є резидентами цих країн та не мають офшорного статусу.

Головною метою існування офшорних компаній є створення легального механізму зниження податкового тягара та забезпечення

належного рівня міжнародного податкового планування під час ведення господарської діяльності, управління фінансами, розміщення валюти на рахунках в іноземних банках, захисту активів. До ключових критеріїв створення офшорних компаній можна зарахувати: а) законність існування; б) реєстрація відповідно до місцевого законодавства; в) спрощена процедура реєстрації; г) нерезидентність для країни, в якій реєструється; д) ведення господарської діяльності за межами країни реєстрації; е) нерівність офшорної компанії з місцевими компаніями – резидентами країни-офшору; є) спрощена процедура управління компанією (можливість мати номінальних власників або номінальних директорів); ж) надання високих гарантій конфіденційності реальних власників або директорів офшорних компаній; з) сприятливий клімат ведення бізнесу за допомогою низького контролю з боку країни-реєстрації у фінансових, валютних, банківських та інших сферах [2].

За загальним правилом офшорні компанії за своїм статусом не відрізняються від інших юридичних осіб: вони реєструються у встановленому законодавством порядку, мають організаційно-правову форму, визначену структуру управління, рахунки в банках та інші ознаки. При цьому, враховуючи особливі ознаки офшорних компаній, останні, як правило, не мають керівного офісу в країні реєстрації, юридична адреса надається місцевими фірмами.

Натепер науковцями досліджені різні типології, які використовуються офшорними компаніями. Розглядаючи весь широкий спектр діяльності офшорних компаній сьогодні можна виокремити більш розгорнуту типологію офшорних компаній, яка включає в себе ознаки організаційно-правової форми офшорної компанії.

У світовій практиці найчастіше реєструють такі типи офшорних компаній: а) фірми-«скарбнички» для накопичення грошових коштів;

б) підприємства для проведення транзитних торгових операцій; в) фірми-«роялті», що збирають різні ліцензійні виплати за об'єкти права інтелектуальної власності; г) фірми-перевізники й судноплавні компанії, що займаються морськими та авіаперевезеннями як власними, так і зафрахтованими суднами й літаками під прапором офшорної держави; д) страхові компанії, котрі займаються перестраховуванням ризиків або страхують «дружні» компанії; е) банки, банківські філії та кредитні установи; є) фінансові компанії й брокерські фірми; ж) інвестиційні та трастові компанії, що управляють грошовими активами клієнтів; з) холдингові компанії; і) штаб-квартири компаній (наймають велику кількість співробітників); к) інформаційні агентства та видавничі фірми [4, с. 193].

Залежно від організаційно-правових форм юридичних осіб офшорні компанії можна поділити на:

– офшорні компанії закритого типу у вигляді товариств з обмеженою відповідальністю. Коло власників таких компаній зазвичай обмежене, а корпоративні відчужуються в першу чергу іншим учасникам товариства;

– офшорні компанії відкритого типу – акціонерних товариств, власниками та акціонерами яких може бути необмежене коло осіб;

– офшорні компанії з необмеженою відповідальністю [2].

Розглянемо найпоширеніші схеми використання офшорних компаній у світовій практиці податкового планування. Найпростішим способом використання компанії, що діє під юрисдикцією країн сприятливого режиму оподаткування, як легального засобу зниження податків, є експортно-імпорتنі операції. Перевагою «експортної/імпорتنі схеми» для офшорного бізнесу є її простота і доступність. За цією схемою вітчизняна юридична особа продає товар спершу своїй офшорній структурі, яка потім реалізує його в будь-якій країні. При цьому весь прибуток від реалізації товару завдяки регулюванню контрактної ціни (різниця між ціною купівлі та ціною продажу товарів) залишається на балансі офшорної компанії.

Протилежною схемою послуговуються при імпорті: офшорна компанія здійснює закупівлю товарів, а потім перепродає його вітчизняній фірмі. За такого сценарію за підписаним контрактом українська фірма отримує мінімально можливий запланований прибуток, а офшорна структура забирає собі різницю, що не оподатковується у країні діяльності [3, с. 96].

За умови надання послуг схема набуває такої модифікації: офшорна компанія виступає представником української юридичної особи, а отже її маркетингові (або будь-які інші) послуги оплачуються певним відсотком від вартості контракту. Саме тому прибутки, отримані в результаті таких заходів, будуть акумулюватися на рахунках компанії в офшорі, в обхід оподаткування у країні діяльності [4, с. 198–203]. Окреслена схема є досить популярною і широко використовується в міжнародній практиці.

При використанні посередницької («агентської») схеми, компанія, зареєстрована в офшорі, наймає як агента фірму в країні, де планує вести свою основну діяльність (здійснювати торгівлю, забезпечувати надання послуг тощо). Фірми-агенти, керуючись агентською угодою, укладають необхідні договори з контрагентами, відповідно до яких всі платежі спрямовуються на рахунки офшорної компанії. Таким чином, у ході реалізації схеми податкові відрахування суттєво скорочуються, оскільки фірми-агенти отримують від компанії-офшора мінімальну агентську винагороду (не більше 1–2 % від виторгу), з якого і платять податки в країні своєї діяльності [1, с. 102–105].

При використанні «будівельної схеми» компанія, зареєстрована в офшорі, виступає генеральним підрядником та отримує всю оплату за проведення будівельних робіт. Будівельна фірма-резидент виступає субпідрядником: їй офшорна структура перераховує чисту собівартість будматеріалів та виконаних робіт. У результаті субпідрядник фактично нічого не заробляє або його прибуток незначний, а відповідно, мізерно

малі і податки, сплачені у країні діяльності, оскільки весь реальний прибуток залишається в офшорній компанії [3, с. 96–97].

Отже, для сучасних підприємств, які шукають можливості зниження власних податкових відрахувань, використання фінансових механізмів офшорних юрисдикцій є актуальною альтернативою іншим способам податкової оптимізації. Підприємці та посередницькі структури, що спеціалізуються на створенні та використанні офшорних компаній у контексті податкового планування, нерідко пропонують для зацікавленої сторони кілька актуальних офшорних схем з урахуванням запитів власника бізнесу та конкретної ситуації. Більше того: технології використання фінансових механізмів офшорів часто належать до «ноу-хау» компаній і банків, які ретельно оберігаються та приховуються від конкурентів. Наразі ж можна констатувати, що для компанії, яка має на меті мінімізацію власних податкових відрахувань у довгостроковій перспективі, процес планування офшорних схем, незважаючи на його сумнівну легальність, значну вартість та затрати часу, є доволі ефективним способом фінансової оптимізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лакіза В. В., Ілечко А. П. Фінансові механізми офшору. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 706: Логістика. С. 100–106.
2. Лещенко Р. М. Офшорні компанії: поняття та організаційно-правові форми. *Право і громадянське суспільство*. 2013. № 4. С. 93–99. URL : <http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/4-5-2013/item/138-ofshorni-kompanii-poniattia-ta-orhanizatsiino-pravovi-formy-leshchenko-r-m>.
3. Луцишин З., Южаніна Н., Фролова Т., Мазур М., Перебийніс Д. Сучасна офшоризація бізнесу у конструкті національної фіскальної безпеки. *Міжнародна економічна політика*. 2019. № 1 (30). С. 70–112.
4. Міжнародне оподаткування: навчальний посібник / В. І. Грушко, Ю. О. Махортов, Н. А. Телічко, В. М. Бородачова. Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2012. 382 с. URL : <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/715/1/Telichko%20mizn.pdf>.